СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 227. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 30-го вересня 1935. — VOL. XLIII. No. 227. Jersey City, N. J., Monday, September 30, 1935.

АМЕРИКА ГРОЗИТЬ БУДОВОЮ НОВИХ КОРАБЛІВ

ЛОН АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Президент Рузвелт заявив ґазетярам, що їхали з ним президентським поїздом, що супроти цього, що Англія задумує збільшувати свою воєнну фльоту всупереч договорови між великими морськими державами, Злучені Держави теж не будуть вязатися цим договором, як Англія виконає свою погрозу, але будуть собі добудовувати нові воєнні кораблі.

Він заявив, що як довго інші держави будуть держатися договору, так довго й Злучені Держави будуть його шанувати.

ІНАВҐУРАЦІЯ КУРСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УНІВЕРСИТЕТІ КОЛЮМБІЯ.

НЮ ЙОРК. — У пятницю, 27-го вересня, в годині 7.25 ввечір, відбулась інавґурація курсу української мови в університеті Колюмбія. На відкриття прибули професори славянського відділу, тобто Джан Дайнелі Принс, д-р Артур П. Колмен і Кленс Оґостус Меннінґ, а з ними нововписані студенти курсу та гурт української інтелектуальної громади, складеної із студентів, представників преси й урядовців українських установ. Перед зібраною громадою виголосив п. Осип Стеткевич, інструктор українського курсу, виклад про „Характеристичні прикмети української мови", який тривав 20 мінут. Приявні професори виголосили короткі привіти, з яких слідно було велику прихильність до українського народу. На них відповів п. Стеткевич.

НОВИЙ ЗАКОН ПРО КОРПОРАЦІЇ ПУБЛИЧНОГО ВЖИТКУ ПЕРЕД СУДОМ.

БОЛТИМОР (Меріленд). — У пятницю почався тут перед федеральним судом процес у котрому йде за те, чи ухвалений на останній сесії конґресу закон про корпорації публичного вжитку згідний з американською конституцією.

Зараз першого дня розправи прийшло до спору за те, чи процес не є випливом заговору між позовником і пізваним. Федеральний адвокат закидав, що позовник змовився з пізваним, щоб вивести перед суд справу конституційности ухвали конґресу та в цей спосіб уникнути його наслідків. Суддя признав, що федеральному урядови не вдалося це доказати.

ВЕЛИКИЙ ҐУРАҐАН НА КУБІ Й ДЖЕМЕЙЦІ.

КІНҐСТОН (Джемейка).—На остров Джемейку вдарив страшний тропікальний ґураґан.

Буря наробила багато шкоди. Вітер загнав норвежский корабель „Цис" на мілину в гирлі річки Солт. Він виривав на острові з корінням коло два міліони бананових дерев.

Ґураґан зачепив теж остров Кубу. На щастя, урядове бюро погоди дало на час звістку про наближаючийся ґураґан і населення втекло в безпечніщі місця.

ЛИСТ РУЗВЕЛТА ДО СВЯЩЕНИКІВ СКИДАЄТЬСЯ НА ЛИСТА ЛА ФОЛЕТА.

КЕНОША (Висконсин). — Один місцевий проповідник, що дістав від президента Рузвелта листа з просьбою подати йому опінію про важні питання політики, доглянув, що лист президента дуже подібний до такогож листа висконсинського ґубернатора Ла Фолета до проповідників з подібною просьбою.

Оба листи мають цілі уступи однозвучні.

Котрий лист оригінальний, видно хочби з того, що лист Ла Фолета був датований 5-го березня, а лист президента у вересні.

Коли ґазетярі спиталися Ла Фолета, що він думає про цю схожість, ґубернатора не застали дома, а його секретар сказав: „Як президент Рузвелт узяв уступи з нашого листа, то це нам схлібляє".

БАГАТО ЛЮДЕЙ ДІСТАЄ ФАРМЕРСЬКУ ДОПОМОГУ.

ВАШИНҐТОН. — Так звана „адміністрація переселення" дає уже тепер допомогу яким 350,000 фармерських родин, що починають нове життя на новій оселі.

Досі федеральний уряд видав на цю ціль 262 міліони долярів, а тепер президент призначив на цю ціль іще додаткових 180 міліонів долярів. З тої суми 30 міліонів долярів призначено на організацію осель під великими містами.

ВЖЕ Й КОНЕЙ БУДУТЬ ВІДУЧУВАТИ СТУКОТУ.

НЮ ЙОРК. — До міської кампанії проти непотрібного галасу прилучилася молочарська компанія Бордена, що має коло 2,000 коней у Ню Йорку для розвожения молока. Щоб усунути стукіт кінських копит по твердім уличнім бруку, компанія віднеслася до вчених, а ці придумали ґумові черевики для коней.

Рівночасно компанія постановила скасувати залізні обручі на колесах своїх возів, а на їх місце завести ґумові, що надуваються повітрям.

УКРАЇНЦІ НА ВСЕСВІТНЬОМУ КОНҐРЕСІ ХЕМІКІВ.

В Брюселі влаштовано всесвітню виставу з нагоди Технічного Конґресу, на який зїхалися представники 19 народів. Була теж заступлена Україна. Українець, інж. технольоґ Ю. Яковлів, був вибраний секретарем овочевої секції й увійшов до президії конґресу. На конґрес мали прибути також заступники совєтської України, але в останній момент виявилося, що їх заміниля московськими делеґатами. Українцям дозволили лише прислати доповіді, які були відчитані на конґресі. Доповідь у справі цукроварства на Україні проф. Київського Інституту, Кухаренка, викликала признання фахових і буде надрукована у виданнях конґресу.

ЗА ДЕКЛЯМАЦІЮ ПОЕЗІЇ ШЕВЧЕНКА.

В Ярові, дрогобицького повіту, на концерті в честь Т. Шевченка виголосив 22-літній Юрко Онисенко декламацію Шевченкової поезії, в якій була мова про боротьбу козаків з „Ляхами". Прокуратор вирішив, що декламатор... допустився образи польського народу та злочину публичного накликування до злочину й забурення публичного спокою. Онисенка арештували й, протримавши в слідчій тюрмі, поставили перед суд. На першій розправі Онисенко боронився тим, що в своїй декламації він не ужив ні одного слова, якого не було в „Кобзарі". Розправу відложено для переслухання дальших свідків, а Онисенка випущено покищо зі слідчої тюрми.

СЕЛО БАНДИТІВ.

У тихій, зрівноваженій Голяндії є одно село, Осс, у брабантській провінції, що має погану славу. Вже від довшого часу не минає й дня, щоб когось там не арештували. Арештованих треба посилати до вязниці в Ґертоґенбош. Значна частина мешканців цього невеличкого села, яка сотня, сидить у вязниці. В Осі постійно крадуть, підпалюють, убивають і поліція не могла знайти винуватців. Вліті цього року вислали до села сильний відділ спеціяльної поліції. Його зустріли там стріляни з рушниць. Поліція виграла бій. Виявилося, що у селі були численні злочинці, які тероризували селян. 14 молодих бандитів мали за собою 34 грабіжі. У грабіжах брали участь і деякі селяни. Поліція очистила села і засудила злочинців разом на 100 літ вязниці.

РИБА З ТРОМА ОЧИМА.

До Шотляндії приїхала цими днями наукова експедиція з Америки під проводом д-ра Осборна, директора природничого музею. Вона робитиме розшуки в околиці високорівні Джан Оґротс, де знаходяться закаменілі передпотопові риби. Вчені шукають головно одної риби з трома очима, що жила... 300 міліонів літ тому.

ЧУЖИНЦІ КИДАЮТЬ БЕЛЬҐІЮ.

Статистичний бельґійський уряд подав, що в 1934 році виїхало з Бельґії 3,500 чужинців, в тім 700 Французів, 400 Голяндців і 250 польських громадян.

СЕНАТ ХОЧЕ ВИМУШУВАТИ ДАНІ ПРО „ЛАБІСТІВ".

Сенатський комітет у Вашинґтоні для розсліду діяльности „лабістів" вислав до прережних силових підприємств квестіонар до виповнення. Рівночасно сенат загрозив усім цим підприємствам, що не захочуть дати таких інформацій добравільно, урядовим виступом сенату проти них.

СВЯЩЕНИК У ШПИТАЛІ.

В большевицькій профсоюзній ґазеті „Труд" з 10. серпня ц. р. появилася ціла стаття, присвячена ось якому випадкові: Підчас ревізії вавиловського шпиталю, московської округи, між хорими, що лікувалися в ньому, відкрили... „попа". Виринуло питання: Хто поважився прийняти „служителя культу" на лікування до „державного" шпиталю, що обслугує робітників фабрики ім. Цюрупи? До відповідальности потягнено головного лікаря шпиталю, Буткевича. Буткевич заявив: „Поперше, попа не приймав я, а подруге, я узгіднив це питання з районовим прокуратором".

Виявилося, що шпиталь зарозикував прийняти хорого щойно за дозволом прокуратури, і при цьому „попа" ізольовали від решти хорих, щоб він не мав змоги вести релігійної пропаґанди.

Редакцію „Труду" це пояснення не вдоволяє. Вона обурена „фактом, що в шпитальній палаті, насолоджуючись повним спокоєм, лікувється піп"...

АРЕШТУВАННЯ ШПИҐУНІВ.

В Мец, на французько-німецькому кордоні, арештували двох німецьких шпиґунів: Альтмаєра і Ґуцінґера. При арештуванні знайдено підроблені денникарські леґітимації, фотоґрафічні апарати та олівці з механізмом, яких натиснення викликує витрисk наркотику, всипляючого на протяг 30—60 хвилин. Арештовані призналися до того, що вони є шпиґуни.

СОБАЧИЙ КЛЮБ.

Минулого року заснували в Лондоні клюб для собак. А що собаки не можуть приходити туди самі, то приходять з ними їх опікуни. Є між ними такі особи, як князь Вельський, граф Кентський і Ґльостерський, княжна Єлисавета, донька князя Йорку, не рахуючи великих аристократів. Приходять вони туди з собаками двічі тижнево, щоб їх купати. Коли собак купають і миють, вони сидять у великому гарному барі, де на стінах висять образи тільки з собаками. Минулого року вимили у цьому клюбі 7,409 собак; цього року число перейде 9,000.

НОВА МОДА.

У Парижі почали деякі фірми з жіночими модами робити сукні, в яких ґудзики є з монет. При дешевших сукнях дають монети з 1 і 2 франками, при плащах і дорогих сукнях 10 і 20-франківки, при балевих — наполеонівські люїдори. Думка ця взята з народньої ноші. Селянки залюбки прикрашують себе монетами при стяжках у волоссі, на шиї тощо. Найбільше з цієї моди радіють злодії: відірве ґудзик і вже має що їсти. А засудити когось за один ґудзик — тяжко.

НЕЗВИЧАЙНИЙ ВИСТУП БАНДИТІВ.

На дім Едварда Рутковського в селі Мішки Руські під Чесановом напали в ночі два бандити. Коли жінка Рутковського хотіла втікати, бандити застрілили її і заграбили 48 зл. За бандитами влаштовано обляву при участи 150 поліціїв із трох повітів. Двічі здогоняла їх облава, але бандитам удалось утекти. Аж за третім разом прийшло до вирішної сутички. В часі стрілянини один бандит згинув, а другого тяжко ранено.

СОН ЛІКОМ НА НЕРВОВІ НЕДУҐИ.

Лічниця нервових недуґ у Вітчорч (Англія) вживає до лікування нервових недуґ зовсім природнього способу: сну. Сон, продовжений при помочі наркотиків, показався добрим ліком на деякі нервові недуґи. Підчас лікарських розслідів прийшли лікарі до переконання, що сон, у якім спочиває мозок здорового чоловіка, також діє і на хорого і, продовжуючи штучно сон нервово хорому, тимсамим і лікуємо його.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ ШАХІСТКИ.

На цивільному летунському майдані в Познані згинула траґічно англійська шахістка Аґнес Стіфензон, що їхала з Берліна на шаховий турнір у Варшаві. Наблизившись необережно під пущений у рух пропелер, вона впала від удару на місці трупом. Прокураторія перевела негайно слідство, з якого виявилося, що причиною траґічного випадку була необережність англійської шахістки.

ОКРАДАЛИ ГРОБИ.

В Станиславові відбулася судова розправа проти Петра Менделюка й Осипа Костюка, Гуцулів з Яблониці, за профанацію гробів на цвинтарі та окрадання небіжчиків з одягів і цінних річей. Як відомо, Гуцули хоронять небіжчиків у святочних одягах, прикрашуючи їх золотом, коралями і т. п. Обвинувачені розкопували гроби на цвинтарі в Яблониці й здирали з мерців усе, що мало якусь вартість. Таким способом спрофанували кільканадцять гробів. Щоби викрити винуватців, місцевий війт привязав до дерев на цвинтарі кількох псів, але так слабо, що вони, побачивши в ночі злодіїв, повривалися і тяжко їх покусали. На другий день рано знайшли їх на цвинтарі люди. Два Гуцули станули тепер перед судом і дістали по одному рокови вязниці. Третій їх спільник помер від ран.

МЕДВЕДІ В ПОЛЬЩІ ВИГИБАЮТЬ.

Стверджують це мисливці, що влаштовують на більшого звіра часті лови. Вправді польський союз мисливих подає урядово число всіх медведів, що живуть іще в Карпатах, Татрах і на Поліссі, на 250 штук, одначе такий завзятий мисливий як Юрій Водзіцький уважає цю скількість грубо пребільшеною. На його думку, в Карпатах живе тепер усього 60—80 медведів, а на Поліссі найбільше 10 штук цієї звірини. Як так дальше піде, то завдяки манії мисливства медвідь щезне вже в найближчому часі з карпатських лісів.

ХОЧУТЬ ВТЯГНУТИ АМЕРИКУ ДО САНКЦІЙ ПРОТИ ІТАЛІЇ

ЖЕНЕВА. — В урядових колах Ліґи Націй переконані, що й Америку можна буде притягнути до наложення кар на Італію на випадок, колиб Мусоліні зломив мир. В 1921 році перейшла в Лізі резолюція, в якій сказано, що санкції можна накладати ступнево і треба старатися спонукати навіть і нечленів Ліґи до співділання. Думають, що внаслідок американської невтральности, ухваленої конґресом у серпню, Злучені Держави могли би: 1) відкликати свого посла з Риму; 2) не признати ніяк загарбання етіопської території; 3) наложити заборону на вивіз воєнних матеріялів до Італії; 4) мовчки приняти до відома бльокаду Італії іншими державами; 5) не протестувати проти замкнення Суеського каналу.

ФРАНЦУЗИ ПОСИЛАЮТЬ МУНІЦІЮ В ЕТІОПІЮ.

ДЖІБУТІ. — Етіопія має досить воєнних засобів, щоб спинити наїзд Італії. До Етіопії не лише пачкують муніцію й воєнні матеріяли з еґипетського Судану, але й привозять зовсім законно з Франції через пристань Джібуті. Від квітня привезено туди 1,200 тон муніції, є її багато на складі тепер, а ще прибудуть деякі кораблі. Щоби бути невтральними на ділі, французькі урядовці в Джібуті дозволяють на вивіз харчів для італійської армії в Еритреї.

СОВЕТИ ХОЧУТЬ ПІДПИСАТИ ДОГОВІР З ЯПОНІЄЮ.

МОСКВА. — Японський уряд видав недавно брошуру з ворожими натяками на Совети. На це відповідає Карло Радек у „Правді", що нема причин до ворожнечі між Советами й Японією і тому ці держави повинні підписати пакт ненападу.

МЕМЕЛЬ ЖИТТЄВОЮ СПРАВОЮ ДЛЯ ЛИТВИ.

ЖЕНЕВА. — Представники Англії, Франції і Італії вислали однозвучні дипльоматичні ноти до Німеччини з проханням, щоб німецький уряд причинився до спокою в Мемелі в часі виборів до автономного сойму в Мемелю.

Преса згадує при цій нагоді про значіння Мемелю для Литви з огляду на те, що це її єдина пристань. Без неї Литва моглаб „задушитися".

ВИСТАВА НАРОДНИХ ТКАНИН І ВИШИВОК У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — У неділю, 15-го вересня, відкрито в Музею Наукового Товариства ім. Шевченка виставу народних тканин і вишивок з почину управи Музею і при співучасти кооперативи „Українське Народне Мистецтво". Музей має неодин цінний зразок з народних тканин і вишивок, збережений у салях, недоступних для публики, і тому варт їх оглянути при нагоді вистави. Найбільшу вартість мають старі українські килими, що займають три салі. У двох салях приміщені зразки народних вишивок. Праці ті виконані нашими селянками під наглядом кооперативи „У. Н. Мистецтво". Відомо, як сильно поширилися ці наші взори між чужинцями, що вживають їх напр. на жіночі сукні та торбинки.

ЗАБОРОНЯТЬ ВВОЗИТИ ДРУКОВАНЕ СЛОВО З ЗАКОРДОНУ ДО СССР.

ПАРИЖ. — Аґенція Аваса повідомляє, що Народній Комісаріят закордонної торговлі розпорядив, що ніяка особа в совєтськім Союзі не може діставати книжок ні ґазет із закордону без попереднього дозволу і це тільки за посередництвом державної установи, що має монополь на право ввозу друкованого слова.

ВЖЕ Й „ЧЕСЬКЕ СЛОВО" ПРИЗНАЄ УКРАЇНЦІВ.

УЖГОРОД. — В ґазеті „Ческе Слово" появилася стаття „Журба Поляків за нашу Підкарпатську Русь. — Підкарпатська Русь як основа злучених Українців". Сказано там таке: „Великий мадярський патріот Оскар Ясі помістив в англійськім журналі „Славонік Рівю" таку замітку: „Автономію, що має бути заведена на Підкарпатській Руси, вважають Поляки за поважну небезпеку для Польщі, котра безпощадно гнобить свою українську меншість. Підкарпатська Русь зі своєю автономією може стати дуже легко українським Піємонтом і великою привабою для міліонів Українців, що їх сьогодні використують чужинці. З польського становища правильним вирішенням українського питання булоб віддання України під польське панування. Як це не йде, то Поляки радше воліли, щоби Підкарпатська Русь вернулася назад під ярмо мадярського федералізму". Потім „Ческе Слово" дає від себе таку замітку: „Знана річ, що Піємонт станся основним каменем народнього й державного єднання Італійців. Усіх Українців в Европі є 40 міліонів. По Росіянах є це найбільший славянський нарід, а мовою вони нам найближчі з усіх славянських сусідів". Так пише „Ческе Слово", що ще недавно не признавало ніякого українського народу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se ond Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accept d for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належит посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ШУКАЮТЬ ДОРОГИ НАПОМАЦКИ

Дуже можливо, що з етіопської кризи проти загального сподівання тепер не вийде війна. Одначе події вказують, що тепер пущено в рух сили, які скоро, дуже можливо до двох-трох літ, доведуть до загальної війни.

Коли навіть найкращі спостерігачі історії не можуть вгадати вже найближчої будуччини, то причини цього не треба шукати в недостачі самих спостерігачів, але в недостачі матеріялу, що стоїть їм до розпорядимости. Іншими словами, навіть найкращі спостерігачі не знають цілої низки фактів першорядної ваги. Що більше, люди, про справи Европи поінформовані як можна найкраще, стверджують, що навіть провідні політики Европи, як Англієць Семюел Гор, Француз Ляваль та Італієць Мусоліні, часто не знають про важні справи нічого більше понад те, що діється в кождого канцелярії заграничних справ, або що йому донесли його шпигунські бюра. Навіть вони шукають дороги напотемки, покладаючися дуже часто на здогади й припущення.

Гітлер, наприклад, запевняє Французів, що німецька армія не звернеться на захід. Одначе французький капітал заінтересований у польськім ткальнянім промислі, у чеських фабриках амуніції й у сталевих фабриках на Балкані, а Німеччина, як пороств в пѣря, певно захоче поперти своїх капіталістів проти французьких. Кажуть, що французькі капіталісти вже мають якесь порозуміння з німецькими, але яке воно, цього докладно ніхто крім них не знає.

Гітлер має якусь угоду з Польщею. Кажуть, що для взаїмної військової захорони. Та чи це не військовий союз, ніхто поза ними не знає. Франція зі страху перед тим союзом погодилася з Росією, а потім Ляваль їздив до Риму говорити з Мусолінієм. Що він там говорив, навіть Англія не знає; лише вносити про це може з бундючної поведінки Мусолінія по цій розмові. Англія говорила з Гітлером. Мовляв, вона тільки хоче удержати рівновагу сил в Европі. Але Франція боїться цеї розмови, бо вона не знає докладного змісту. І так далі.

Наслідки цеї тайности поважні. Заключуються союзи, розбиваються, нові повстають. В Европі панує загальне недовіря, загальний страх і підозріння одного до одного. Франція не вірить Німеччині й Англії. Англія не довіряє Франції та має поважні сумніви щодо Гітлера. Німеччина не вірить усім державам. Всі капіталістичні краї не довіряють Росії, а Росія — всім державам світа.

І коли взяти під увагу, що всі ці держави узброєні від стіп до голови, то чи можна дивуватися словам Мусолінія, що незадовго гармати почнуть стріляти самі з себе?

М. Д.

НА ЧУЖІЙ СЛУЖБІ

(Василь Панейко, як оборонець „единої Росії").

I.

Бути членом поневоленого народу — це великий тягар. Часто буває, що люди беруться скинути цей тягар зі своїх плечей тим способом, що кидають свою пригноблену націю і переходять до чужої, „панської" народности.

Українська Земля, що віддавна мусіла жити під чужим пануванням, дуже багата на таких ренеґатів. Одні ставали Поляками для „вищої культури", інші йшли на службу Москві і щиро помагали винародовлювати свою власну націю задля „високої ідеї": злиття всіх славянських народів у „російськім морі".

Після поразки української національної революції 1917—1919 р. зявилося між Українцями немало таких, що „пускаються на дно": польщаться, чехізуються, румунізуються. Але найбільше є таких, що пристають до московської національности. Всесоюзний перепис людности в советськім Союзі року 1926 показав, що понад 12% тих, які признавалися до української народности, не вміли говорити українською мовою, а вживали мови російської. А втрата рідної мови — це перший і найважніший крок до денаціоналізації.

Довгі століття Україна була між двома сильними державами: Москвою і Польщею. Нераз бувало в нашій історії, що українські політичні діячі пробували визволитись від польського панування з допомогою Москви, або кликали на поміч проти Москви Поляків.

Коли при кінці 18-го віку перевага перейшла до Росії, то між Українцями в Австро-Угорщині поширився був романтично забарвлений москвофільський рух. Загрожені польонізацією та мадяризацією Українці в Австро-Угорщині поглядали з надією на „велику славянську державу", Росію, що мала „визволити підяремну Русь".

Протягом 19-го і 20-го віку пробуджена національна українська свідомість мусіла вести безупинну боротьбу з москвофільством. Але ця течія в тій чи іншій формі все ще жие і намагається гальмувати нормальний розвій українського народу. Москвофільство на українськім ґрунті виступає іноді навіть з українським „патріотичним" прапором. Але українське москвофільство мусить неминучо дійти до льоґічного кінця: до заперечення окремішности українського народу від російського і до проповіди „единої неділимої Росії".

Цим власне закінчив свою „політичну карієру" на українськім ґрунті відомий Василь Панейко. Ще 1919-го року він виявив себе **галицьким сепаратистом** супроти всеукраїнської національно-державної ідеї, бо вірив у незалежну Україну, а жадав прилучення всіх українських земель до Росії („білої" чи „червоної" — це було п. Панейкови цілком байдуже). Тоді п. Панейко міг мати думку про „Злучені Держави Сходу Европи" (це назва його книжки з 1922 року), бо і російські білоґвардійці і московські большевики обіцяли Українцям „федерацію". Але минали роки за роками, в Москві запанував суворий централізм і навіть заборонено ширити національну свідомість між неросійськими народами. Аж тепер п. Панейко „додумався до кінця": 1935 року, після крівавого поґрому над українськими комуністами на Великій Україні, п. Панейко виступає в пресі російських білоґвардійців зі статтями, в яких силкується доказати, що цілий український рух — це „історичне непорозуміння", бо, мовляв, колиб Галичина після розділу Польщі 1772 року перейшла була до Росії, а не до Австрії, то не булоб українського руху, а був би єдиний „русский народ" від Карпат аж до Уралу. Словом, міркує п. Панейко, як і всі його попередники москвофіли, український рух, це витвір „австропольської інтриґи".

Пан Панейко хоче показати, що за ним стоять „наукові арґументи". Але його „наукові докази" не видержують найслабшого дотику критики.

Хочеться п. Панейкови вірити в те, що, мовляв, український рух без Галичини зовсім би не існував як рух політичний. Кождий, що знає український сепаратизм 1708 р. і в пізніших роках (за гетьманів Мазепи й Орлика), тільки посміється з п. Панейка, бо український політичний рух існував іще перед розділом Польщі. Були на Наддніпрящині українські сепаратисти і підчас походу Наполеона I. на Москву 1812 року, що пили за здоровля французького цісаря в Переяславі та в Полтаві. Тоді в Галичині ще й не розвидняласяя українська національна свідомість, все ще спало твердим сном. Всупереч Панейковим вигадкам, мусимо ствердити, що українська національна свідомість всеодно прокинулась би на Великій Україні, колиб навіть уся Галичина була спольщена; і навпаки: колиб навіть уся Наддніпрянщина потонула в російськім морі, то всеодно український рух існував би в Галичині. 19. і 20. вік — це час пробудження поневолених народів. „Інтриґи" чужих держав — це байка. Ось Білорусини всі попали після 1772 року під російське панування, але тепер мають у себе широкий національно-політичний рух, що змагає до створення самостійної Білої Руси. На цих прикладах бачимо, що Панейкова „наука" шкандибає на всі чотири, як та стара жидівська шкапа.

ТРИ СИМВОЛИ КИЄВА

Інж. Н. Басехес, московський кореспондент віденської „Нає Фрає Прессе", один з кращих знавців життя й подій в СССР, помістив у недільнім числі „Нає Фрає Прессе" з 15. вересня ц. р. довшу статтю, датовану з Києва, під згаданим вище заголовком. Це одна з циклю заповіджених статтей, про назрівання нових подій на советській Україні, які Басехес зобовязується помістити в чергових числах „Нає Фрає Прессе". Подаємо хід думок тої першої статті у винятках.

Собор св. Софії, збудований на зразок славної катедри у Візантії, блестить своєю золотою копулою понад містом і пригадує, що є національними святощами двох ворожих собі партій: великоруського імперіялізму, який зачислює українську державність київського періоду до російської державности, й українського націоналізму, який не хоче чути нічого про злуку між Малою та Великою Русю в історичній минувшині і говорить про самостійний політичний, культурний і господарський розвиток українського народу. Таксамо роздвоєним було історичне значіння славного монастиря Київської Лаври з цікавими катакомбами, найстаршим монастирем на Русі взагалі. Одначе оба ці церковні символи вже нічого не говорять в політичнім житті Росії. І собор св. Софії і Печерська Лавра є нині тільки музейними цінностями — пише Басехес.

Нова столиця України.

А проте большевицька політика зрозуміла значіння Києва як символу української національної думки. Тому перенесла знову столицю з Харкова до Києва, хоч у Харкові був перший советський український уряд, Харків лежить близько Донецького басейну і сам є великим промисловим, модерно розбудованим містом, що є великим культурним центром. Одначе Харків без минувшини, без національної державної традиції — є новим містом на українській етноґрафічній території. Тому Київ, зі своїми історичними памятками і великою минувшиною, відзискав знову свої права. І хоч постать св. княгині Ольги, яка перша охрестилась перед іншими, затерлася, — стоїть далі в цілім своїм блеску памятник св. Володимира. Крицевий Володимир Великий держить далі величанський спіжевий хрест у руці, окружений лямпками, які вже більше не світять. Колись яснів велітенський крицевий хрест зі Свято-Володимирської гори у темну ніч понад Дніпром далеко понад Україною, а згідно з царсько-російською думкою понад цілою Росією. Бож Київ — на думку Великоросів — був матірю всіх „русских" городів, кн. Володимир основником російської держави. Далі автор пригадує історію хрещення Руси і побудування памятника кн. Володимирови Великому.

Найбільша електрична стація Европи.

Сьогодні новим світячим символом є одна з найбільших електричних стацій Европи — електрична стація на Дніпрі, по якім плавають тепер великі кількаповерхові білі кораблі ген аж до моря, бо затоплені пороги на Дніпрі. Для большевиків ця електрична стація є символом нової України, нової Росії. Далі автор пригадує велике значіння Дніпра як важного комунікаційного шляху, в заранні нашої історії, мандрівки Варягів до Візантії і їх мрії затопити Дніпрові пороги, в челюстях яких згинули тисячі людей. Нині вони пірнули під воду і столітні мрії здійснилися. Одначе большевики збудували цю велику електричну стацію не тому, щоб влекшити їзду кораблям по Дніпрі. Ні! **При допомозі електричної сили большевики хотіли закріпити за собою панування на Україні.** І нині стоять побіч себе два символи: в Києві крицевий Володимир, який є персоніфікацією вузькоукраїнського націоналізму, і ген далеко на Дніпрі електрична стація.

Великий гетьман.

Вкінці большевики залишили у Києві ще третій символ— памятник гетьмана Богдана Хмельницького на коні, що стає дуба. Його кирея повіває у вітрі, рука простягнена. Лише напис на памятнику усунений і тому автор пригадує його своїм читачам. Спір істориків про гетьмана по університетах не є вже такий палкий. Одначе статуя великого гетьмана є далі оспорювана, як і ціла українська історія.

Далі автор пригадує з історії України: розвал Київської держави, повстання козацької республики на Дніпрових островах і створення гетьманської держави, яка ніколи не була вповні незалежною, а проте майже два століття вела свою власну, часто успішну закордонну політику. Гетьман, спираючись на селянство, вів війну раз проти Польщі, другий раз проти Москви, вибирав союз з одною, то з другою державою, сподіваючись, що таким чином вибоpе самостійність. Ніколи на ніякій землі світа — пише Басехес — не було стільки революцій і повстань, одночасно крівавих і жорстоких. Одначе большевицька громадянська війна найжорстокіша. І приходить до висновку, що важка доля переслідує Україну. Далі пригадує, що гетьман Богдан Хмельницький був великим і зручним політиком, який вкінці мусів побачити, що сам не осягне перемоги. Тому мусів шукати реальної допомоги... в московського царя. Вослід такий, що Україна під володінням Москви користувалась тільки одно століття своєрідною автономією, опісля стала сцентралізованою провінцією Росії.

Між тими трома символами блукає український націоналізм, головно його романтичні носії, колишні старшини „австрійсько-української" держави. Про їх траґедію збирається написати Басехес у черговій статті.

КЛЯСИКИ.

Про Фр. Зебольда Рінґельгардта, що був директором міського театру в Лайпціґу, оповідають між іншим таке:

Багато людей домагалися, щоби театр давав клясичні пєси. Рінґельгордт сказав приготовити Шілерову пєсу „Наречена з Месини". Як вечором при касі довідався, що каса майже нічого не принесла, сказав:

— Так, так! Ось маємо пана Шілера! А Ґете також гарний нумер! Завтра даємо „Він хоче собі зажартувати". (У тих часах ця комедія віденського автора Нестроя мала великий успіх).

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина I.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

60

— Ні — і похитнув головою. По хвильці додав: — Я у Дермані колись з хлопцями бавився, але коли у мене ноги відняло, їм стало скучно зо мною. З хорою людиною усім скучно. Та й мені не хочеться.

„Бач, яке воно розумне" — шмигнула у Юхима думка.

— А що ж тобі хочеться?

— Нічого.

Настя знов устріла: — Хлопчисько тільки й знає, що по лугу та по лісі лазить. То знов сидить у садку, але щоб засміялось, щоб побігло, щоб слово якесь від нього... Як пень, їй-богу, не гріх, що божусь.

Володьків зір, що впав на матір, ховає у собі глибокі струни докору. Мати чуттям відчула це, відчув і Юхим.

— Чи дозволиш, Насте, щоб він пішов зо мною?

— Ох, тошненько воно мені. Хіба такого гниляка голого можна куди між люди пускати? Ох, діти, діти!... Спитайте його.

У хлопчини очі напружились. Він ще і питання не дочекався, а: — хіба я так далеко дійду? — каже.

— Але ти хочеш йти?

— Умгу... — і очі вткнув у землю, мов дві стріли.

— Ну, то я тобі допоможу.

Що проти цього може сказати Настя. Чула вона багато проти Юхима всячини, але хай Бог хоронить її дитину.

Темно на дворі було, коли вийшли. Земля мов розбурена любка пристрасно дихає, лиш річка вогковатою повіває імлою. Настя провела їх аж за хату, де квітнуть рожі і тріпотить, мов тополя струнка, молода грушечка цукрівка.

Пішли стежкою поміж викою і пшеницею. Каша і посохлий горошок плутається по ногах. Підпідьомкає перепеличка. А темно, темно. Тут під лісом на сосновому пні Володько здоровенного вужаку бачив. Згадав це і моторошно стало. Між вітами дерев благально хрупотять зірки, а покрик сонно-сполоханого крука збудив пущика і його довге пу-гу-гу-у! розкотисто покотилось десь у Мартинову діброву. Там зірвавсь зайчик, розплющив одно око потурбований вуж, поверченими корінями без перерви догори піднімаються соки. Листя дихає, мов риба знесилена сонцем і повітрям дня.

— А куди, дідуню, вибрався „конечно"?

Конечно, це бувший побережник Лісовський. Контора, в якій він колись мешкав, стоїть пусткою. В ній ночують сови, ліплять кубла ластівки, сидять дикі коти.

— А хто його знає. Кажуть, до Верхова перебрався.

— А що будуть робити його діти?

— Не знаю, сину.

— Він не має землі?

— Так, без землі погано, сину. Без землі гірше ніж без рук. Земля своя, дорога, насичена потом. Любиш ти, сину, землю свою? — питає знецацька дід і Володько аж здрігнувся. Він не може відповісти. Він мовчить. Аж по хвилі Володько каже:

— Коли б я міг її завше любити. Коли б тато не схотіли звідсіль виїздити.

І Володько оповідає, як він захорів, як болюче йому було, як зістрічав першу весну... „Він розважає, як дорослий" — думає Юхим. І дійсно. Хлопчина висловив кілька великих думок. Любити життя в горю. Любити в біді. Любити, коли відриваються твої ноги і ти залишаєшся віковою калікою. Любити, коли голод душить і ти розпучливо змагаєшся за кожний мент твого існування.

Опісля він розважає над тим, чому батько хочуть покинути цю хорошу рідну місцевість, якої ніде в світі не знайдеш.

— Сину, сину, — казав на це Юхим. — Так це ж і гонить твого ратька з рідного краю. Це краса гонить його. Ти ще не знаєш всього. Ти ще бачиш усе так, як це падає тобі у вічі. Твій батько лисину має, а волосся його від поту виціріло. Від поту і жури. Твій батько сильний був муж, міцний тілом і духом, але тепер лишився тільки ще дух. Тіло зломлене на вік. І горе велике, коли зломлять його дух. Затям собі це.

Боже, як свіжо, просторо тут. Немає тут смутку, нема жури. Ніч мягка і тепла.

— Гайний наш край, сину, гарний. Та що ж зробити. У світі є багато хороших країв, але для нас наш найкращий і найдорожчий. У світі повнісенько ріжних людей. Ріжних людей... Усякі є люди, і білі, і чорні, і жовті. Одні такі, як ми, інші розумніші, ще інші дурніші, але всі вони так, як і ми, живуть. Всі вони, як і ми, потребують їсти і жити вільно. Всі вони, як і ми, люблять свій край, де родились, свою землю, що скормила їх, своє небо, що тішило їх красою, світлом і теплом. Глянеш на світ Божий. Річки пливуть, квіти цвітуть, пташня щебече. І думає людина: пощо це все? Пощо, коли ме живемо, нерозумно живемо, мучимось, нарікаємо? Пощо це все? А мудрий Божий голос відповідає: для тебе. Для твого щастя, лиш щастя химерна річ і треба вміти його розпізнати. Найбільше, сину, в світі щастя любити край свій і для нього ціле життя працювати. Памятай це і будеш ти завжди щасливим, навіть серед найгіршого лиха.

Володько не зчувся, як його ручка опинилась у цупких обіймах дідової, шорсткої гарячої долоні. Слухаючи його слів, малому робилось весело, легко, добре. Він починав чути в собі силу. Він видавався більшим перед самим собою і йому хотілось притулити дідову руку до уст своїх, цілувати її, пестити. Вона суха, жилава, загоріла.

Здалека видно вогник хутора. Чути вже гавкання собаки.

І тепер, цей таємничий, одинокий зелений хутір, якого ще так недавно лякався Володько, видавався тихим райком, джерелом втіхи і мудрощів.

Хутір Юхима не походив на всі інші хутори в околиці. Назву характерника, чарівника, відьмака, заслужив старий не даремно. Весела, під зеленим бляшаним дахом його хата, світиться, мов око веселе. Все там чисте, все на місці, все привітне, тепле. І коли Володько зрівняє дідову хату до своєї бідної, йому одразу стає дивно. Отжеж це ті самі люди. Отжеж і батько сильна і добра людина. Чому у них невесело, суворо? Чому тут привітно, приємно.

Он лежить сокира, якою січуть свиням кропиву. Он висить старий закопчений ліхтар. І сокира, і ліхтар так само, як сяюче дзеркало, що відбиває в собі купу хатніх цвітучих ріжними барвами квітів, гарні, чисті, особливі.

Що Володька особливо зацікавило, це портрет царя. Де дідуньо взяли портрет царя? А старий оповідає:

— Довго, сину, казати. Колись виростеш і все тобі розясниться. Оттой цар. То особливий цар. Під нього, коли він їхав у столиці, хтось бомбу кинув і вона обидві його ноги відірвала. І цар помер. Він був, кажуть, добрий цар. І можливо, що був добрий. Панщину звів, деякі нові порядки наставив. А то бувало мужик був, як окажемо, собака, або кінь. Хотів, його продав. Хотів, проміняв. Хотів, то просто забив і нічого. Пан таке право мав, а що ж...

— А нащо ж під нього кинули бомбу? — питає Володько, пильно дивлячись на діда.

— То вже така сторія, сину — відповідає Юхим, але Володько не второпав сказаного. Він і соромиться того, і разом більше знати хоче. Сторія. Що за сторія? Чому так?... Дід ловить напнуту цікавість хлопця і додає:

— Заздрість. У світі, сину, скрізь заздрість. От скажемо ти жиєш. Ти розумніший, ти кращий, ти щасливіший. А побіч тебе стоїть твій ближній. Це така сама людина, як і ти, але вона чомусь бідна, нещаслива, зла. У неї на души вічне, як у льоху, цвіло. От та людина і заздрить. От вона думкою своєю вперто шукає темного у темному і те найтемніше вибере. А те веде до злого. А те кидає людину у страшне зло. У життю є, сину, дияволи...

— Ну?... — Володько хотів щось запитати, але запит застряг у горлі. Він пригадав свою хворобу, коли то лежав прикутий до постелі і замісць стрибати весною по лугу, мусів слухати дошкульних притисків великого болю. Він дійсно заздрив тоді. Заздрив Хведотові, вітрові, птахам, заздрив горобчикам, які, цвірінькаючи, сідали на вікно з соломинками у дзюбі.

Юхим подивився на малого і потягнув від нього запит.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НЕ ЗНАВ, ДО КОГО ПИСАТИ.

Президент Рузвелт написав цілій низці визначних церковників листа, в якім просив їх подати йому особисті погляди про умовини в краю та про такі справи, як суспільне забезпечення й допомога.

На другий день президент дістав листа, в котрім пишеться: „Пане Президенте, я не вважаю себе компетентним радити Президентови про економічні проблеми".

Під цими словами був підписаний Чарлз К. Ґилберт, епископ-суфраган епископальної церкви в Ню Йорку.

Представмо собі, якого грубого листа дістав би був президент, якби був заадресував свій лист до котрого з читачів нюйорських „Вістей". Якби так іще трапив на чоловіка, що попри „Вісти" прочитав одну брошуру, мав би що президент читати до кінця своєї каденції.

ХОДИТИ В АМЕРИЦІ, ТО НЕ ЖАРТ.

„Краєве бюро для тих, що асекуруються проти випадків", подало недавно в своїм звіті, що в останнім році згинули від автомобілів 36,000 людей. З того числа 16,000 людей це не люди, що їхали автами, а люди, що йшли пішки, коли їм трапився випадок з автом.

Значить, щоби мати нещастя з автом, зовсім не треба аж автом їхати. Воно може вас знайти само.

Тому й не диво, що про автомобілеві випадки пішоходів кружляє стільки жартів, що про тещу. Недавно на фільмі показували пішоходів, що здають екзамени та дістають від поліції таблиці з „лайсенсом", які вони причіпають собі на плечі на знак, що вони вміють ходити вулицями модерного міста.

ПОРАДИ ПІШОХОДАМ.

Заки це станеться, „бюро для тих, що асекуруються проти випадків", подає пішоходам такі поради:

1) Переходіть вулицю тільки на перехрестях!

2) Переходіть вулицю тільки тоді, як червоний ліхтар задержав автомобілевий рух!

3) Не пускайте дітей на вулицю!

4) На пільних дорогах ідіть лівим боком дороги, щоби бачити, які авта їдуть проти вас!

5) Не виходіть на дорогу зпоза стоячих автомобілів!

6) Дивіться добре довкола!

Забуло „бюро" ще одну пораду, яку воно повинно було дати: Обезпечтеся проти випадку!

ВІД ЧОГО ВМЕРЛА МЕЛАСЯ?

Тисячі людей в Америці слідили за тою матірю в Перт Амбою, в стейті Ню Джерзі, що не хотіла лікарям дозволити зоперувати її 15-літній дочці сліпу кишку. І тисячі людей відітхнули лекше, як мати нарешті дозволила цю операцію зробити й дозвіл не прийшов запізно.

Показується тепер, що перші здогади, що нібито маємо тут до діла з упередженням забобонних людей, не зовсім правдиві. Мати хорої мала упередження до операції тому, що її мати померла шість літ тому від операції. Тому в неї зродилося враження, що операція значить смерть.

Треба було аж впливу поваги її духовного провідника, щоб вона рішилася заризикувати дитину на операцію, і треба було аж успішної операції, щоби її переконати, що людина може вмерти не від операції, а від недуги.

Отсе є власне ілюстрація одного з найважніших питань життя: розріжнити випадок, у якім людина вмирає від недуги, від випадку, в якім людина вмирає від операції. Питання, яке має велике примінення й до політичного життя.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Протестаційне віче українських Лемків.

Знаменним фактом у життю американських Українців ,треба вважати з успіхом пройдене й на велику міру зорганізоване Протестаційне Віче Українських Лемків, що відбулося 15. вересня ц. р., в салі Народнього Дому в Ню Йорку.

Безпощадна й гнобительська політика польської окупаційної влади на Західньо-Українських Землях, а специяльно на кордонних їх смугах, Лемківщині, застановляє поважно всіх, хто тільки відчуває звязь з великим українським народом. Тому в саму пору свідомі представники лемківських земель в Америці починають організовану й систематичну працю для оборони загроженої Лемківщини. В 1933-тім році передові патріоти-Лемки творять „Комітет допомоги Лемківщині", якого характер є до певної міри льокальний, бож вся його діяльність зосереджується покищо в Ню Йорку. І щойно цього року, з приїздом п. Михайла Дудри, студента університету, представника „Лемківської Комісії у Львові" й співробітника часопису „Наш Лемко", тамже, праця Комітету набирає організованих рамок і систематичности. 4-го серпня 1935 року, скликується наради представників цілої лемківської еміґрації, що творить вже центральне тіло під назвою „Орґанізація оборони Лемківщини". Першим орґанізованим почином після того маємо Протестаційне Віче 15. вересня ц. р.

Голова „Комітету допомоги Лемківщини", п. В. Карбовник, короткою ромовою відкрив віче і до президії покликав пп. д-ра Демидчука, як голову, І. Лазорчика, як заст. голови, й пп. О. Романа й Т. Копку як секретарів.

М. Мурашко, предсідник У. Н. Союза в Америці, як перший з промовців, представив численно зібраній публиці вагу віча й довше задержався на діяльности лемківської еміґрації в Америці. Він надзвичайно вірно представив розвиток боротьби двох політичних течій на Лемківщині: українофільської й москвофільської. Світова війна й після неї Відроджена Українська Держава причинилися до цілковитої перемоги української національної ідеї, яка вже кріпко й глибоко закорінилася в народних масах української Лемківщини. Найкращим доказом цього зросту національної стихії й відродження Леківщини, це її негайна злука з Західньо-Українською Народньою Републикою 1919 року. Під цим кутом провадиться боротьба й тепер проти загарбницької Польщі, яка вживає всіх способів, щоб знищити найменші прояви українського життя на Лемківщині. Тому промовець взиває до швидкого орґанізування лемківської еміґрації в Америці, бож вона вложила немалий вклад праці в загально-українське національне життя в Америці, але, на жаль, занедбала Лемківщину.

З черги забрав слово другий бесідник, п. Дудра. Його промова була осередною й найдовшою. Сам п. Дудра походить з Лемківщини, знає всі злі й добрі сторони цього обездоленого й обідраного польським наїзником закутка України. Цілогодинна промова його була одним непереривним образом лемківського життя-буття під польською стопою. Учасники віча довідалися про нечувану церковну боротьбу, схрещення греко-католицьких і православних впливів, які на ділі зводяться до інтересів польської держави й польського народу. Не можучи зручною церковною політикою подолати Лемків, Поляки знищили майже все українське шкільництво, переміняючи українські школи на польські, насаджуючи польське вчительство, яке вживає всіх метод, не полишаючи навіть насильства, щоб з українських Лемків зробити Поляків. Заводиться старі практики з москвофільством, орґанізується на швидку руку читальні Качковського (які навіть не є русскими, лише чисто польськими!), заводиться польські „доми людове", „кулка рольніче", „страже пожарне", „светліце" й „косцюлкі". Українські читальні, кооперативи, школи, освітні й культурно - спортові орґанізації, зникають скоро, бо ворожа влада всюди дошукується революційних елементів. Це свідчить, що для польського панування на Лемківщині навіть невинна кооператива Лемка представляє неабияку небезпеку. Промовець відкрив цілу тайну польських махінацій коло так зв. „лемківської мови й букваря", що являє собою мішанину українських і польських слів, з тим одначе, що польські елементи домінують і на ділі намірена Поляками „лемківська мова" є польською з дуже малим процентом українських слів! Наконець п. Дудра переповів всі ці заходи й геройський спротив як самих Лемків, так і цілого українського загалу під польською окупацією, впершу чергу матерного товариства „Просвіта" у Львові, деяких українських часописів і т. д. Взагалі промовець робить висновок, що ціла Лемківщина потребує сильної орґанізації й самопомочі на кожному кроці. Лемківський нарід, як і цілість української еміґрації в Америці, мусить піти негайно з матеріяльною помічю Лемківщині, без якої ця остання не видержить польського напору.

Після промови п. Дудри заряджено збірку на допомогу Лемківщині, якою занялися пані С. Галичин, Боївка й п. С. Дроботій. Збірка дала $132.23, з того $97 грубшими і $35.23 дрібними. Треба тут прилюдно підчеркнути дуже патріотичний і надзвичайно щедрий дар п. Пуйди, що жертвував $50 на допомогу Лемківщині! Взагалі цей високо цінний учинок п. Пуйди, українсько-американська суспільність зустрічає не перший раз! Нема ні одного свята чи патріотичного почину, щоб п. Пуйда не засвідчив свою любов до свого народу не тільки словом, але в першу чергу ділом! Також визначуємо паню Дичко, з Корони, Л. Ай., що вписала на потреби своїх братів Лемків у Рідному Краю $10.

Третім і кінцевим промовцем був м-р В. Душник, що недавно приїхав з Европи. Його промова визначалася дуже влучним і синтетичним зіставленням минулого українського народу, як також перебігу сучасного стану України під займанцями. Промовець, доповнюючи коротко сучасне політично - економічне положення Лемківщини, де одиноким символом польської влади є узброєний жандарм і сталий голод, представив зібраним слушність домагань всіх Українців творити своє життя у власній Самостійній і Соборній Українській Державі. Відтворюючи історію, п. Душник вказав, що Україна в минулому була першорядною політичною й мілітарною потугою на сході Европи, як пр. княжа доба Української Державности чи відродження цеї останньої в добі Козаччини, коли то Українська Держава гнула не тільки Польщу, але також інших своїх сусідів. Вкінці промовець в палких словах представив сучасну боротьбу цілої України за остаточне визволення, де належне місце матиме вільна Лемківщина.

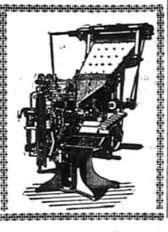
П. Душник відчитав також низку резолюцій, які були одноголосно приняті вічевиками. Віче закрив його предсідник д-р Демидчук, після чого присутні відспівали „Ще не вмерла Україна" й „Не пора".

Вечором відбувся в тійже самій салі лемківський баль, що пройшов з повним успіхом.

Годиться привитати цей почин орґанізованости наших Лемків. Само віче своєю чисельністю вказує, що ввесь наш загал дорожить нашими братами Лемками. Навіть деякі противники Лемків, що були на вічу, виходили з іншим наставленням. Треба лише сильної витревалости й гарту Лемкам, бо ми певні, що вони, маючи між собою таку цінну й енерґійну людину як п. Дудра, зуміють орґанізаційно піднестися, допомогти братам в краю й тим причинитися до двигнення цілої української справи вперед.

Учасник.

ВСІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА Замовляйте - - - В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ"
81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩИРИЙ РОБІТНИК.

До служби на залізничій стації в Люцерні (Швайцарія) приняли молодого чоловіка. Начальник сказав йому: „Передовсім будемо вимагати від вас докладної праці. Мусите передовсім навчитися добре наоливлювати зворотниці". Начальник узяв баньку з оливою, показав молодому чоловікови, як це робити, потім дав йому баньку до руки та сказав: „Так, а тепер наоливлюйте гарненько зворотниці". Юнак узяв баньку та забрався до праці. На другий день не прийшов до праці; десь пропав. Чотирнацять днів пізніше дістав начальник стації таку телеґраму: „Я в Белінцоні, прошу прислати оливу!"

Джоан Стро.

НОВЕ АВТО

Коли Джім Браєн три на восьму вранці переходив міст, куди мусів іти до фабрики, зустрів він, як що дня вже від місяця, струнку золотоволосу дівчинку. У своїх думках, де вона вже від довшого часу грала велику ролю, називав він її Ліліян, бо цього імени вживав залюбки, мріючи про жінки. Поправді не знав він, як її звати і хто вона. На вулиці не мав сміливости підійти до неї і забалакати. Вона не осмілила його до нього ні одним поглядом і він мусів сказати собі нишком з гірким почуванням, що вона не звернула на нього уваги.

Джім Браєн працював у монтажнім відділі фабрики авт Пітмана і мав скромну інжинірську платню. Він був високий, широкоплечий, вузькобедрий і мав неймовірно блакитні очі, що дивилися з насолодою на світ. Коли він одного разу ввійшов до відділу будови по одну інформацію і мусів чекати на коридорі, почув одну розмову, що його радісно схвилювала. Голова цього відділу говорив до Пітмана:

— Я ручу за те, що наша Комета буде на цілу клясу вища.

Комета це було нове перегонове авто, зроблене в тайні у робітнях фабрики, яке імовірно випробували за останні ночі. Головний конструктор відповідав на сумніви власника:

— Воно побе всі інші. Погляньте тільки на звіт з нашої вчорашньої проби. Я сам записував темпа швидкости. При перегонах у Міннеаполісі ми будемо без конкуренції. Вже в Омага зможете самі переконатись.

Коли Джім вийшов з будинку, зупинився при однім бюрі, що приймало ставки на перегони. Завагався і ввійшов до середини.

Урядовець відповів Джімові:

— Так, Комета теж записана до перегонів у Міннеаполісі. Заклади стоять тепер у відношені 60:1.

Джім ходив схвильований по своїй кімнатці. 60 разів більше при виграній! 60,000 долярів за тисячу. Голова закрутилась йому від такої суми, За такі гроші він умів би вже знайти спосіб, як зазнайомитись з Ліліяною. Думка захопила його. Він бачив себе в уяві в елеґантному убранні, з сірим цилиндром і поруч нього Ліліяна на подушках 8-цилиндрового авта.

Браєн був сміливий молодець і знав, що робити, коли рішився на щось. А проте коліна йому гнулись, коли на другий день попрохав авдієнції у свого шефа. Коли шеф вислухав дуже складну й неімовірну історію свого молодого інжиніра про смерть бабки та недугу тітки, на що треба було молодцеві 1,000 долярів, сказав старий Пітман з усміхом:

— Дорогий приятелю! Ви або збожеволіли, або закохались.

Тому, що Джім зацукався, Пітман зрозумів, що його другий здогад вірний. А що був він у винятково доброму настрою, то поклепав його по раменах і дав йому знамените циґаро, від якого Джіма стало млоїти. Та яке було його здивування, коли пополудні покликали його до каси і виплатили йому бажану суму.

Зараз після праці побіг він до перегонового бюра і поставив 1,000 долярів на „Комету" при перегонах у Міннеаполіс.

На 36 годин перед перегонами взяв відпустку і поїхав.

З руками в кишенях блукав він по місті, яке йому не дуже подобалось. Нараз зупинився і поглянув збентежений на протилежний тротуар. Там побачив він струнку золотоволосу дівчину. Але вона йшла так швидко, що заки він перейшов вулицю, вона вже щезла в Паляс Готелі. Міннеаполіс відразу стало для нього чудове, немов перемінене від чарівної палочки.

Кілька годин простояв він під готелем, сподіваючися, що Ліліяна вийде. Вкінці рішив, що вона певно приїхала сюди як секретарка або товаришка подорожі якоїсь великої особи, і пішов спати.

Коли вранці йшов на перегони, вибрав таку дорогу, щоб якнайдовше зупинитись перед Паляс Готелем.

Перегони були повні сензації. Джім спізнився і не міг знайти вже вигідного місця, отже мусів зазирати через голови юрби. Але чув увесь час оклики „Комета!" Захоплений, почав навіть тиснути в рамя якогось сусіда так, що той виганьбив його і дав йому доброго прочухана. Вже був би почав з ним бійку, якби не був почув щораз сильніші оклики: „Комета перемагає!" Джім кричав разом з іншими як скажений.

На другий день стояло перед Паляс Готелем чудове авто. При кермі сидів елеґантний панок у цилиндрі, жовтих рукавичках і нервово споглядав на руку, де був годинник. Коли коло полудня вийшла з готелю молода золотоволоса дама, вискочив він з авта, зняв цилиндер і прохав її трохи ніяково, щоб сіла поруч нього.

Вона завагалась хвилину, потім сіла.

Коли виїхали за місто, Браєн гнав так швидко, що авто аж підстрибувало.

— Ліліяно! — кричав він — ви страшенно симпатичні!

— Я зовсім не Ліліяна.

— Для мене ти Ліліяна!

І при цьому притягнув її до себе та поцілував сильно. Поглянув на неї поважно і спитав наївно:

— А чи ти мене?...

Вона кивнула головою:

— Але тепер мусимо їхати до тата, бо він уже на нас чекає...

— Якто? — спитав Джім. — То він знає, що ми заручені?

Вона розсміялась.

— Коли я його тоді просила, щоб він дав тобі на рахунок платні 1,000 долярів, ч призналась йому, що я тебе дуже...

Вона почервоніла.

— Бо я була тоді у сусідній кімнаті і чула твою розмову з татом.

— Якто... то ти донька директора Пітмана?

Вона кивнула головою із сміхом.

— Чомуж ти ходиш до дому завсіди мостом?

— Бо я хотіла тебе завжди там зустріти, ти дурнику.

Перекл. в. г.

ВИЙШЛА З ДРУКУ ТЕАТРАЛЬНА КНИЖКА
НЕЧИСТА СИЛА
ЗНАМЕНИТА КОМЕДІЯ в 4-ох ДІЯХ
Написав О. В. Рутковський.
В штуці виступає 7 мужчин, 3 женщини і парубки.
Ціна за примірник 35 центів.
Замовлення разом з належитістю слати до:
"SVOBODA."
81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J. (P. O. Box 346)

— Івасю, чи ти знаєш, чому курятка виклюваються з яєць?

— Чому?

— Бо бояться, щоб їх не зварили разом із яйцями!

Мусій Степанчук.

ЗА ДІТЬМИ

Устану я рано, раненько,
На квіти погляну дрібненькі,
А квіти сміються, мов діти малі;
До проміння сонця міняться,
Листочками в барвах красяться
І личка вмивають у срібній росі.

Я до тих квіток нахиляюсь,
В листочки барвисті вдивляюсь
І бачу в них образ так знаний, живий:
Я бачу ті очка всміхнені
І личка невинні румяні
І радість дитячу, що бе з їх очей.

Листочки квіток пригортаю,
До них я говорю, співаю,
Та мови, ні пісні в відповідь нема.
Ох, деж ваша люба розмова
І пісня ця ніжна, чудова,
Що з них пе розраду зболіла душа?

Нема в квітках мови і звуків...
Тиша в душу лле більше скуки,
А думка з вітрами летить у світи;
Летить через гори, долини,
Шукає тих звуків родини,
Шукає розради з рідними дітьми.

Лети, моя думко, з вітрами,
Спочить між квітками-дітками
І легко їх личка цілуй, попести,
І вістку про квіти дрібненькі,
Про рідних діточок маленьких
І пісню їх райську мені принеси!

ВИСОКА ШКОЛА СПІВУ.

Одного разу йшов Рамо, славний французький музик (1683—1764), вулицею Мінорітів, недалеко Пляс Рояль. Нараз почув милозвучний жіночий голос на мотив свого славного хору: „Тріст апрет! Пале флямбо!" (Сумні приготування, бліді смолоскипи!) Спів поділав на музика сильно й він поспішив на площу, звідки доходив спів. Там сів на лавку та одушевлявся своєю власною мельодією. Та замісць (як сподівався) побачити на бальконі молоду гарну дівчину, побачив папугу, що гойдалася в клітці й повторяла слова „Тріст апрет! Пале флямбо!" Ця вивчена птаха зробила таке велике враження на Рамо, що він зараз рішився купити її і за найбільші гроші. І вдалося йому купити папугу за десять люідорів.

Папуга зробила небаром такий великий поступ у науці співу, що коли лише яка співачка на пробі заспівала фальшиву ноту, Рамо говорив:

— Пані, коли й далі будете так фальшувати, то я позичу вам мою папугу; вона буде вас поправляти!"

Довгі літа втішався Рамо співацьким талантом своєї папуги. Як папуга згинула, смуток і жаль за нею знищив здоровля Рамо. А як музикови потім показали випхану папугу, Рамо впав на місці трупом.

ДИПЛЬОМАТИ.

Кажуть про двох дипльоматів, членів Союза Націй, таке. Сиділи вони в клюбі Союзу та говорили про свого товариша, представника одної східньої держави:

— То дуже здібна людина. Як він говорить, то хочеться вірити, що він сам вірить у це, що говорить.

— А тимчасом він бреше навіть тоді, як мовчить.

Д-Р НЕОНІЛЯ ПЕЛЕХОВИЧ-ГАЙВОРОНСЬКА
повідомляє інтересованих про ЗМІНУ свойого помешкання.
Теперішній телефон
Boulevard 8-4061.

В поліції.

— Пане служба! — каже зажурений Федь Торба — моя жінка втопилася.

— Коли?

— А буде вже чотири тижні.

— Щó? І ви щойно тепер це зголошуете?

— Ну, видите, пане служба, якось не міг я в це повірити,

АРАБСЬКІ ЖИВІ ЧАСОПИСИ.

Так то вже буває в світі: це, що вважається у нас новиною, є давно деінде звичайною появою. Напр. принявся в нас звичай уладжувати „живий часопис". Себто, щоб часопис не писати, не друкувати, лише щоб його говорити. Самособою такий „живий часопис" має служити лише для урізноманітнення програми вечерниць і інших забав.

Та це, що в нас є забавою, новинкою забавових або й повчаючих вечорів, те напр. між Арабами давно вже є принятим звичаєм. Так, як не сміє хибувати перед входом до мечету публичного писаря, так на базарах і площах арабських міст мусить бути оповідач. А в Мароку, в цій країні страшних противенств, де найбільша европейська цивілізація перехрещується з арабськими середньовічними звичаями й уладженнями, такий оповідач є явищем, без якого життя туземного горожанина годі собі й уявити. Так наприклад Маракеш, велике, старовинне мароканське місто на півдні Мароко. В дільниці Дукаля, що сусідує з европейською дільницею Ля Гауріз, викликають вуличні продавці найновіші числа „Ля Ві Мароккен" або „Ль' Екоді Марок", аж в ухах болить. Вибагливо зредаговані числа, справді зразки найновішого модерного журналістичного мистецтва. А побіч, на славній площі, на вічному базарі Маракешу, „Джема ель Фна", посеред гамору туземних слухачів, працює живий часопис, цікава ідиля середньовіча, звучать тихі або пристрасні слова арабських оповідачів.

Не булоб мароканського базару без оповідачів. Та де знайти славніших оповідачів, як на не менше славній площі Джема ель Фна?

Приступім до круга слухачів. Для ліпшого враження закурім собі папіроску, як інші слухачі, та звернім увагу на мужчину в рябово-пружкованому джелябі, що оповідає. Що?

Говорить поважно. В руці якийсь маленький бубон. Свою співну промову провожає час до часу бубненням. Видно, так підкреслює важніші місця. Говорить поважно, стягає уста і часом співає.

Є також оповідачі веселих подій, зводять теж якісь двообої красномовности, або діялоги, щось у роді нашого театру. Деякий лише відчитає. Та й цей знаходить вдячних слухачів, бо читання в Мароку серед туземців є великою штукою.

Більшість із тих оповідачів знамениті декляматори й актори. Оповідають про геройства предків, та найбільше це оповідання релігійного змісту. Та оповідають також оповідання, казки, викладають коран і — що найважніше — оповідають новини зі світа. Все, що діється в Европі, міжнародні непорозуміння, великі політичні події — все це слухають цікаво вдячні слухачі. Багато з тих оповідачів уміють ці новинки забарвити ворожо для Европейців — отже живий часопис виконує своє політичне завдання! Часто є теж агенти племен, що проголошують святу війну Европейцям.

НАДЗВИЧАЙНА ДЕЛІКАТНІСТЬ ДАНСЬКОЇ ПОЧТИ.

Відомо є загально справність, точність, солідарність і інші прикмети деяких почт. Але такої делікатности, яку виявила данська почта в одним випадку, про який розписуються газети, ще досі не виявила ніяка почта. Це було так:

Один молодий Данець, який довший час перебував у кольоніях, вертаючися до батьківщини, пригадав собі колишню свою дівчину, з якою пережив колись чудові дні — і вислав до неї телеграму такого змісту:

„Приїжджаю до Копенгагену в суботу рано. Тужу за тобою, за твоїми усміхами, твоєю любовю. Прийди на обід до ресторану... (подана адреса). Буду чекати на тебе".

В суботу пополудні молодець зявився у згаданім ресторані з великим букетом цвітів.

Входить. Коханої ще нема. Нічого не шкодить — думає; — напевно зараз прийде.

Він сів при столику. Приходить кельнер.

— Що вам подати?

— Трохи пізніше, чекаю на когось.

— Ах, це певно ви — сказав кельнер, лишив здивованого молодця і за хвилинку вертається з листом.

— Це, здається, буде лист до вас.

Молодець узяв лист і прочитав... таке повідомлення почтового уряду:

„Адресатка вийшла замуж. Чи, не зважаючи на те, маємо їй доручити телеграму?"

Не знаємо, як відповів на це закоханий молодець, але на кожний випадок це хіба єдиний подібний випадок в історії почт цілого світа, де урядники дали доказ такої незвичайної делікатности й притомности ума.

ВЗОРИ канва, нитки до вишивання D. M. C. і стемповані річи. Пишіть по каталог до UKRAINIAN BAZAR, 170 E. 4th St., New York, N. Y.

В кнайпі.

— Чому ви так часто оглядаєтеся?

— Бо я цікавий, чи мій плащ також украдуть.

— Що значить: також?

— Бо ваш уже вкрали.

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

КОТРІ МОЖНА НАБУТИ В КНИГАРНІ „СВОБОДИ":

Перша Книжечка (Буквар), П. Матвійчука	40 ц.
Друга Книжечка (Читанка для II. кляси), М. Матвійчука	45 ц.
Третя Книжечка (Читанка для Ш. кляси), М. Матвійчука	60 ц.
Четверта Книжечка (Читанка для IV кляси), М. Матвійчука	75 ц.
Коротка Історія України, І. Крипякевича	50 ц.
Мала Історія України, І. Крипякевича	15 ц.
Початкова Географія, з багатьома малюнками і картою, написав Степан Рудницький	75 ц.
Малий Катехизм християнсько-католицької релігії, уложив о. Іван Рудович	35 ц.
Біблійна Історія, старого і нового завіта, о. д-ра Ярослава Левицького	85 ц.
Шкільний Співаник, Ф. Колесси	75 ц.
Співаник для дітей дошкільного та шкільного віку, зладив М. Гайворонський	35 ц.
Співаймо, збірничок пісень на два голоси для шкільної молоді. На весняне свято пісні. Зладив Ф. Колесса	15 ц.

Замовлення разом з належітістю слати до:

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Між сусідками.

— Я кожного тижня мушу посперечатися з чоловіком.

— Я лише раз на місяць, бо мій чоловік бере місячну платню.

Сила авторитету.

Відомий наш артист Сорока, що грав попереднього дня в одній пєсі ролю полковника, прийшов у якійсь справі до магістрату. А що не мав багато часу і хотів скоро полагодити справу, валить просто до кабінету начальника відділу. Возний заступає йому дорогу і питає:

— Хто ви такий?

Сорока усміхається і каже:

— Ще вчора я був полковником, а що буде завтра, хіба можна знати?

Возний, почувши це вклонився низько і пустив нашого артиста до середини.

ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ, ЩО Є ВЛАСНИКАМИ АВТОМОБІЛЯ.

Адміністрація „Свободи" прохає всіх тих, що є власниками автомобіля, а зокрема тих, що мають авта виробу FORD і CHEVROLET, щоб виповнили нижче поданий квестіонар.

Виповняючи цей квестіонар, ви поможете адміністрації „Свободи" дістати від автомобільних компаній оголошення.

Квестіонар просимо слати на адресу „Свободи"

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

NAME
Імя

ADDRESS
Адреса

MAKE OF CAR
Назва (виріб) авта

ENGINE NUMBER
Число мотора

SERIAL NUMBER
Число серії

DATE OF PURCHASE
Дата купна

НАЙСТРАШНІЩІ СЬОГОДНІШНІ ЗВІРІ.

На острівці Комодо, недалеко острова Балія, є леговища, в яких живе дивовижний звір, про якого кажуть, що то змій. Довгий цей звір сім ярдів і відразу може пожерти цілого вола, а одним одиноким укушенням може усмертити чоловіка.

Тому 23 роки прийшов на цей острів Англієць Увенс і справді надибав там того дивовижного звіра. Звір цей дуже дикий і сильний. Короткі ноги носять сильну мускулярну голову, величезний рот повний довгих, гострих зубів. Страшні пазурі можуть умить розшарпати якогонебудь звіра. Звірі ці живуть у великих ямах, які самі собі викопують. В джунглях острова Комодо може людина побачити дива, які лише можна собі уявити з прадавних часів. Коли напр. стрінуться такі два змії та нападуть один одного, страшно вдаряють хвостом, покритим лускою. Наче ніж гострі зуби впиваються в тіло противника. Горе людині, що без зброї попалась би між такі звірі!

Та і цього страшного звіра мають уже по звіринцях. Тут у звіринці цей звір уже й не виглядає так страшно, а всеж людина прийме жах, як лише гляне на нього.

На острові Галяпагос живе один рід такого плазуна із страшними зубами та пазурами. Цей звір живе головно овочами кактусів. Стане на задні ноги та трясе пнем так довго, поки не спаде який овоч на землю. Інша порода змиїв подобає на перший погляд на якусь твердиню панцирів. Ці змиї довгі два ярди, а тому, що покриті лускою, подобають на якісь страшні машини для боєвища модерного війська. Є між ними такі, що мають по двіста літ.

У джунглях на острові Галяпагос живе теж чорний змий, якому всеодно, чи він на суходолі, чи на воді. Людину пройме жах, як лише гляне на нього. На два ярди довгому кадовбі є на хребті гострі, терністі луски. Крокодилі це також свого роду змиї. Доходять до 6— 10 ярдів довжини. Найбільше їх живе у мочарах острова Мадаґаскар.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член бр. св. Георгія, від. 135 У. Н. Союза в Смок Рун, Па., складаю щиру подяку головним урядникам нашої організації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $25, котрі стали мені великою поміччю у моїй недузі. Бажаю У. Н. Союзови якнайкращого успіху. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Андрій Мовчан.

ЧИ ПАПУГА ГОВОРИТЬ?

Звичай держати папуги, щоб їх привчити говорити, старий та сягає далеко в старину. Вже римський поет Овід (73—17 р. перед Хр.) оспівував в одній оді талант папуги говорити людською мовою. Перша папуга, відома в Европі, була папуга з роду, що живуть в Індії та Африці, звана Олександрійською. Онесікріт, полководець Олександра Великого, приніс цю папугу, вернувшись із военного походу з Індії до Греції. Пізніше цю папугу цінили дуже за римського цісарства за її талант до говорення. Також американські Індіяни від прастарих часів держали папугу в клітці. Як Европейці відкрили Америку, бачили всюди по індіянських хатах освоєні папуги.

Тимчасом мова папуги не має нічого спільного з мовою людини. Мова папуги це нічого іншого, як механічне наслідування звуків нашої мови. І ми не повинні в цьому добачувати ніякого чуда, коли візьмемо під увагу, що птахи, які мають багато голосових засоби, залюбки присвоюють собі чужі звуки, щелест і т. п. Відомо, що шпак присвоює собі навіть людський спів, який чує часто. Таксамо й папуга. Вона має язик товстий, мягкий, тупокінчастий, а голос дуже модуляційний, себто що легко переходить на ріжні тони. Наслідує людський голос, та ті звуки для папуги нічого не значать, лише наслідує його, як якийнебудь інший шелест. Коли хто ще й сьогодні вірить, що папугу, крука, сороку чи шпака можна навчити говорити, коли їм розвязати, себто підрізати язик, то це інщо більше, лише звичайний забобон.

Птахи мають подвійне горло. Горішнє горло лучиться з задньою частиною язика. Воно не має голосових струн, тому теж не є голосовим органом. Голосові функції виконує радше друге горло (зване спрінкс), яке є подальше в бронхіях (відгалуження груди). У цьому долішньому горлі є теж голосові струни. Той голосовий апарат є в співаючих птахів, а також у папуг незвичайно розвинений, тому ті птахи можуть ріжно змінювати голос. На цьому теж основується талант папуги наслідувати людський голос, або, як ми кажемо: говорити.

Отже говоряча папуга це в деякім ступні черевомовець. Слова в папуги повстають у долішньому горлі. Язик, уста та дзюб не відграють у папуги ніякої ролі при говоренні. Можна це дуже добре завважати, що папуга дуже гарно „говорить", хоч має дзюб замкнений, або причепилася дзюбом до дроту клітки. При перших спробах говорення папуга послугується долішним горлом. Пізніше старається помагати собі і язиком. Так напр. папуга притискає язик до піднебіння, щоби вимовити „р". Тоді мова папуги вже виразніша та більше схожа на людську, ніж „мова" крука чи шпака. Не лише язик, але й дзюб має папуга дуже рухливий. Це також помагає їй наслідувати людський голос. Папуга рухає при говоренні дзюбом подібно, як людина при говоренні рухає устами. Та папуга при говоренні не мусить послугуватися язиком і дзюбом, бо, як сказано вже, вона може витворювати слова також у долішньому горлі.

Найздібніша до говорення з усіх папуг є африканська сіра папуга, звана джако. Коли її відповідно вчити, навчиться й кількасот зворотів, що є доказом доброї памяти. Здібні є теж південно-американські амазонські папуги. Вони можуть навчитися говорити, свистати, співати пісеньки, наслідувати голоси звірят. Какаду й арас менше здібні до говорення, звичайно вивчається лише кілька слів. Можна навчити говорити теж менші папуги, одначе треба зачинати науку замолоду. Між ними здібні до говорення передовсім самчики. Так напр. природник Фридрих Люканус вивчив був таку маленьку папугу співати пісоньку: „Бляв бліт айн Блюмляйн, діс гайст Фергісмайнніхт" („Голубо цвіте цвітка, вона зветься незабудька"). Цю пісеньку співала папуга виразно й ні трохи не фальшувала мельодії. Вміла теж без помилки рахувати від 1 до 10. Це справді треба подивляти в такого маленького птаха!

Та головною умовиною, щоб папуги навчилися говорити, є, щоб цю науку починати замолоду, ще коли птах зовсім несамостійний, і треба таку папугу держати зовсім окремо від інших папуг. Папуга підчас науки не повинна сходитися з ніким, лише із своїм учителем і не чути інших голосів.

Коли папугу вчити доцільно, то вона не лише, що навчиться наслідувати людський голос, а зуміє ним користуватися відповідно до хвилини. Напр. рано поздоровить свого пана словами „Добридень!", або словами „Прошу! Прошу!" просить для себе ласощів. Та всеж значіння тих слів папуга не розуміє; вони для неї є вже лише шелестом, які вона звязує лише зовнішньо з ріжними подіями.

Добре вивчена папуга не лише що буде гарно говорити, але потрафить і відповідати на питання, напр. „Як гавкає пес?", „Як мявкає кіт?" вона відповість гавкотом або мявкотом. Спитає свого пана: „Як тобі поводиться?", а коли пан відповість „Добре", папуга скаже: „То дуже гарно".

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (132)

В темній печері Балза завела їх аж на дно природнього тунелю у виді комина, що виходив на верх скали. Тарзан видрапався на верх, потім спустив линву і витягнув дівчата до себе. Там вони побачили заглиблення, виповнене якимись кришталевими каміньчиками.

Ронда приглянулася їм і закликала: „Діяманти! Цеж Долина Діямантів! Ми станемо багатими. Ми можемо спровадити сюди все товариство і взяти повний віз із собою до Галивуд". Тарзан усміхнувся. „Коли ринок буде ними переповнений, тоді вони будуть такі дешеві як скло. Ліпше візьми лиш кілька".

Ронда засміялась із своєї нерозваги. „Твоя правда", сказала. „Від цеї хвилини для мене не існує Долина Діямантів": „Наше безпеченство є цінніше для нас, ніж діяманти", сказав Тарзан. „Ми ще тепер не певні, чи ми вратовані".

Під проводом Балзи вони добилися вкінці до височезного збоча скали, котрої спід був сповитий імлою. Тарзан легко висадив Ронду на свої плечі і почав спускатися вдолину. Вона була перестрашена, бо знала, що один нерозважний крок може спричинити їх смерть на долині пропасти.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. вечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В. BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel. Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Ludlow 4-2568.